

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

УЧЕБНА ПРОГРАМА

за задължителна професионална подготовка

по икономика на предприятието

за всички икономически професии

УТВЪРДЕНА СЪС ЗАПОВЕД РД № 09-893/ 21.06.2005 г.

София, 2005година

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА И ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Учебната програма по **Икономика на предприятието** е предназначена за професиите от следните професионални направления: стопанско управление и администрация (без специалностите „Икономика и мениджмънт” и „Предприемачество и мениджмънт”), използване на компютри, счетоводство и данъци, маркетинг и реклама, секретарски и офис дейности, социални дейности. В тази програма са отразени както достиженията на теорията и практиката в развитите страни, така и българският опит и спецификата на развитие.

Учебното съдържание е с комплексен характер и има за цел да формира у учениците систематизирани знания за съвременното предприятие като субект на стопанската дейност. Изучават се основни икономически категории, както и закономерностите за протичане и управление на икономическите процеси на предприятията. Съдържанието е структурирано така, че учениците да придобият ясна представа за създаването на предприятието, за неговите отдели, за факторите и връзките му с външния свят в зависимост от законовата и социална среда.

Учебното съдържание в учебната програма е разпределено в 3 части, 7 раздела и 33 теми. Всяка тема съдържа няколко подтеми. Учебните часове за нови знания и упражнения са дадени по теми и са примерни. Учебните часове се разпределят по теми и подтеми от учителя в началото на всяка учебна година.

В учебния процес следва да се обърне особено внимание на практико-приложната страна на обучението. Поради комплексността на дисциплината се осъществява взаимодействие с редица други учебни предмети, като маркетинг, финанси, счетоводство и др.

При обучението на учениците по „Икономика на предприятието” е необходимо теоретичните знания да бъдат подкрепени с много практически примери от дейността на съвременното предприятие.

Обучението по „Икономика на предприятието” се организира чрез активно включване на ученика в учебния процес и чрез проблемно поставяне и изясняване на учебното съдържание. Методите на обучение, които се препоръчва да се прилагат са: интерактивни методи, казуси, тестове, делови игри, проблемни ситуации, дискусии и др.

Изучаването на този предмет се извършва в учебен кабинет, разполагащ с нужните средства за обучение и дидактическа техника. Необходимо е да се разполага с учебни помагала като онагледяващи табла, учебни видеофилми и др.

Настоящата учебна програма има интегративен характер и е предназначена за прилагане в обучението по икономическите професии. При професиите с по-различен хорариум по предмета учителите трябва да ползват същото учебно съдържание, като самостоятелно следва да извършат разпределението на часовете съобразено с учебните планове.

II. ОБЩ БРОЙ ЧАСОВЕ ЗА УЧЕБНИЯ ПРЕДМЕТ - 237 часа

X клас

I срок 18 седмици по 2 часа = 36 часа

II срок 18 седмици по 2 часа = 36 часа

72 часа

XI клас

I срок 18 седмици по 2 часа = 36 часа

II срок 18 седмици по 2 часа = 36 часа

72 часа

XII клас

I срок 18 седмици по 2 часа = 36 часа

II срок 13 седмици по 2 часа = 26 часа

62 часа

XIII клас

I срок

18 седмици по 1 час = 18 часа

II срок

18 седмици по 1 час = 13 часа

31 часа

Забележка: Учебната програма е съобразена с хорариума от часове за професията икономист-информатик.

III . УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

№ по ред	Наименование на раздели и теми	Всичко часове:	В това число:	
1	2	3	нови знан.	упражнения

ЧАСТ ПЪРВА

РАЗДЕЛ I. ОСНОВИ НА ИКОНОМИКАТА НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

18   15   3

ТЕМА 1. Въведение в икономиката на предприятието.

- 1.1. Същност на икономиката на предприятието.
- 1.2. Икономически участници.

ТЕМА 2. Предприятие.

- 2.1. Същност на предприятието. Фирма.
- 2.2. Предприятието и неговата обществена среда.
- 2.3. Компромис между индивидуални и общи икономически цели.
- 2.4. Видове предприятия.

ТЕМА 3. Създаване и придобиване на предприятие.

- 3.1. Мотиви за създаване и придобиване на предприятие.
- 3.2. Предмет на дейност.
- 3.3. Решение за местоположение и големина на предприятието.

ТЕМА 4. Предприятието и околната среда.

РАЗДЕЛ II. ПРОИЗВОДСТВЕНИ ФАКТОРИ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

26   22   4

ТЕМА 1. Капитал.

- 1.1. Обща характеристика на капитала.
- 1.2. Състав и структура на капитала.

ТЕМА 2. Активи на предприятието.

- 2.1. Дълготрайни активи.
- 2.2. Краткотрайни активи.

ТЕМА 3. Персонал на предприятието и ефективното му използване.

- 3.1. Състав, структура и численост на персонала в предприятието.

- 3.2. Равнище на използване на работната сила в предприятието.
- 3.3. Производителност и интензивност на труда.

ТЕМА 4. Финансиране и инвестиране.

- 4.1. Финансиране и видове финансиране.
- 4.2. Инвестиране и видове инвестиции.

РАЗДЕЛ III. ПРЕДПРИЯТИЕТО НА ПАЗАРА 32   26   6

ТЕМА 1. Маркетинг и маркетингови концепции.

- 1.1. Същност и значение на маркетинга.
- 1.2. Основни маркетингови концепции.

ТЕМА 2. Проучване на пазара.

- 2.1. Методи за набиране на информация.
- 2.2. Сегментиране и избор на целеви пазар.
- 2.3. Позициониране.

ТЕМА 3. Маркетинг-микс.

- 3.1. Продуктова и асортиментна политика.
- 3.2. Ценова политика.
- 3.3. Пласментна политика.
- 3.4. Политика на комуникациите.

ТЕМА 4. Качество и конкурентоспособност.

- 4.1. Същност и значение на качеството.
- 4.2. Системи за управление на качеството.
- 4.3. Фактори за повишаване на качеството и конкурентоспособността.

ТЕМА 5. Икономическо стимулиране и заплащане на труда в предприятието.

- 5.1. Същност, значение и принципи.
- 5.2. Форми и системи на заплащане.
- 5.3. Основни насоки за усъвършенстване на заплащането.

ЧАСТ ВТОРА

РАЗДЕЛ IV. ФИНАНСИ И ФИНАНСОВА ДЕЙНОСТ 67   59   8

ТЕМА 1. Капитал на предприятието.

- 1.1. Собствен капитал на предприятието.
- 1.2. Привлечен капитал на предприятието.
- 1.3. Финансирания.

ТЕМА 2. Печалба, ефективност, рентабилност.

- 2.1. Печалба на предприятието.
- 2.2. Ефективност и рентабилност.

ТЕМА 3. Финансово планиране.

- 3.1. Финансов план на предприятието.

3.2. Финансово планиране.

ТЕМА 4. Борси и борсова дейност.

- 4.1. Характеристика на борсата и видове борси.
- 4.2. Стокова борса.
- 4.3. Развитие на капиталовия пазар в България.
- 4.4. Основни участници на капиталовия пазар.
- 4.5. Пазар на ценни книжа.

ТЕМА 5. Взаимоотношение на предприятието с държавния бюджет и местните бюджети

- 5.1. Взаимоотношение на предприятието с държавния бюджет.
- 5.2. Взаимоотношения на предприятието с местните бюджети.

РАЗДЕЛ V. ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ 21   19   2

ТЕМА 1. Кредитни институции.

- 1.1. Кредитни институти и техните операции.
- 1.2. Използване средствата на кредитните институти.

ТЕМА 2. Застраховане.

2.1. Необходимост от застраховане. Риск и рисковата политика.

- 2.2. Правни основи на застраховането – застрахователен договор, застрахователен надзор.
- 2.3. Застрахователни институти и видове застраховки.

ТЕМА 3. Социално осигуряване.

- 3.1. Социално осигуряване и социална политика.
- 3.2. Осигурителен риск.
- 3.3. Правни основи, организиране и финансиране на социалното осигуряване.

ЧАСТ ТРЕТА

РАЗДЕЛ VI. УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО 31   26   5

ТЕМА 1. Планиране.

- 1.1. Стратегическо и оперативно планиране.
- 1.2. Цели и техники за разработване на алтернативно решение.

ТЕМА 2. Организиране.

- 2.1. Организация на структурата.
- 2.2. Организация на работата.
- 2.3. Неформална организация.

ТЕМА 3. Контрол.

- 3.1. Характеристика и принципи на контрола.
- 3.2. Техники на контрол.

ТЕМА 4. Контролинг.

- 4.1. Характеристика на контролинга.
- 4.2. Задачи на контролинга.

ТЕМА 5. Предприятието и околната среда.

ТЕМА 6. Предприятието в условията на Европейския съюз.

**РАЗДЕЛ VII. ОТРАСЛОВИ ОСОБЕНОСТИ НА
ПРЕДПРИЯТИЯТА**

42

38

4

ТЕМА 1. Материално и стоково стопанство.

- 1.1. Материално снабдяване – фази, инструменти, принципи.
- 1.2. Складово стопанство. Функции на склада.

ТЕМА 2. Индустриално предприятие.

- 2.1. Видове и типове производство.
- 2.2. Производствен процес.
- 2.3. Производствена програма и производствен капацитет.

ТЕМА 3. Селскостопанско предприятие.

- 3.1. Характерни особености на селското стопанство.
- 3.2. Селскостопанска продукция.
- 3.3. Селскостопанско предприятие – видове.

ТЕМА 4. Занаятчийство.

- 4.1. Основни дейности в занаятчийството.
- 4.2. Насърчаване на малките и средни предприятия от страна на държавата.

ТЕМА 5. Строителни предприятия.

- 5.1. Строителство – характеристика и особености.
- 5.2. Строително предприятие.

ТЕМА 6. Транспортно предприятие.

- 6.1. Същност на транспорта.
- 6.2. Видове транспортни предприятия.

ТЕМА 7. Предприятия за търговия на едро и търговия на дребно.

- 7.1. Функция на търговските предприятия на едро и дребно.
- 7.2. Видове търговски предприятия на едро и дребно.
- 7.3. Производствени фактори на предприятието за търговия на едро и дребно – труд, стока, фирмено имущество.

ТЕМА 8. Туристически предприятия.

- 8.1. Туризмът в България. Видове туризъм.
- 8.2. Туристическо предприятие. Видове.

ТЕМА 9. Международна търговска дейност.

- 9.1. Същност, форми и значение на външната търговия.
- 9.2. Пътища и условия за пласмент и доставка във външната търговия. Инкотермс.
- 9.3. Външнотърговски договор – особености, форми.
- 9.4. Условия за разплащане във външната търговия. Стимулиране на износа.

- 9.5. Правни проблеми, свързани с облагането във външната търговия.
- 9.6. Обмитяване. Видове мита. Митническа система и контрол в България. Безмитни зони.
- 9.7. Валута, валутен закон.
- 9.8. Организация на международните плащания. Видове сделки.

IV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

В края на обучението учениците трябва да знаят и да могат:

- да планират дейността на предприятието;
- да организират дейността на предприятието;
- да мотивират работещите за изпълнение на задачите;
- да контролират дейността;
- да адаптират дейността на предприятието към изискванията на външната среда;
- да формулират нови цели и задачи за действие.

V. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Доц. Г.Попов и колектив

VI. ЛИТЕРАТУРА

1. Икономика на предприятието – изд. Мартилен, 2005 г.
2. Икономика и организация на индустриалната фирма, изд. Горекс-прес, 2002 г.
3. Приложна икономика, изд. Информаинтелект, 1997 г.